

ELŐFIZETÉSI ÁRABAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 «
 Helyben házhöz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, november 13.

Riadó.

(Dr. H. L.) Talpra keresztény szociálisták. Bontsuk zászlót. Bátran, férfiasan, elszántan, szívünkben az igazság győzhetetlen erejének öntudatával. Ütött a harcok órája. Nem késlekedhetünk tovább. Harcba, küzdelembe, nyílt csatába kell szállanunk a téglaszin lobogó ellen a szűz Máriás trikólorral — végig a tekintélyben, anyagi eszközökben, tudásban, tisztességben és a multak csodás hatása hagyományában oly gazdag nagyváradi egyházmegye területén. Elég volt az álomból. Ébredjétek föl alvók! Nem halljátok a harci riadót? Oldódjatok föl, ti megkövült tagok. Csátára, csátára, föl a hit, a hon, a családi tüzhely, a tisztességes kenyér, a becsületes munka, a békés megélhetés, az anyagi, erkölcsi és társadalmi közbiztonság oltalmára. Nem érdemes a keresztény katolikus névre az, aki még mindig fél, vagy még most is húzódozik, mert alamuszi, ijedős önző, számító, ravasz, érzéketlen, közönyös, vagy lusta Ennek a patópáloskodásnak a mi sorainkban többé helye nincs. Itt az ideje, hogy kiméltlen szigorral sujtunk táborunkban minden megalkuvást és jóra való restséget, amely egyéneket, családokat, csoportokat, vagy társadalmi osztályokat a sikraszállástól visszatart.

Nem láttatok, nem hallottatok-e, mi történt vasárnap Szent László ősi váro-

sában? Nem tudjátok-e, micsoda példátlan neveltelenségre, szemérmelenségre, a gondolkodás, véleményközlés és akaratnyilvánítás szabadságának minő vérlázító eltiprására próbált vetemedni a hazátlan, nemzetközi Jakabok hordája? Besompolyogtak, kigyók módjára becsúztak, másztak a Legényegylet fölszentelt helyiségébe a vörösnyakkendős kufárok, meglapultak, a mig megmelegedtek. Láta az egyesület vezetősége, mi készül, de nem kergette ki templomából a zsbárosokat, akik aztán, mikor megmelegedtek azzal hálálták meg ezt az engedékenységet, hogy a vendégjog lepte és örve alatt, a házjog és vendéglátás gyalázatos arculverésével és hozzájuk méltó leköpésével, botrányt rögtönöztek: a komoly munka, a derék, hazafias, vallásos önképzés termében, az Isten áldásaalá, a Krisztus feszületének oltalma alá elhelyezkedő tisztos ipar szepültelen otthonában. Ki kellett kergetni e közveszélyes csöcseléknepet, amelynek megüllegelését csak az egyesület bámulatosan keresztényi türelmü vezetősége tudta megakadályozni. Más lapra tartoznak ennek a csufos vörös kudarcznak szomorú példát statuáló részletei. Mi is ott adjuk elő őket a maguk jellemző egymásutánjában.

De úgy van rendjén, hogy ehelyütt, vezető cikkünkben is föltárjuk ezt a gyűlöletes, ezt az igazán förtelmes képet a maga visszatartó sivárságában és undorító meztelenségében. Föltárjuk és szemmed elé tartjuk Nagyvárad városának és

egyházmegyéjének katolikus társadalma, hogy azt kérdezzük tőled — aki már évek óta közönyösen, nemtörődömséggel, részvétlenül, vagy visszahuzódva, ijedten nézed ezeket a garázdálkodásokat, amelyek az egyházmegyében és a városban mindinkább elszaporodnak, mind aggasztóbb mértékben tombolnak és egyre több szervezeten, tanulatlan, tudatlan, elégedetlen, elvakított, elbutított lelket ragadnak magukkal s tesznek pártadót izzadó, sztrájkvezéreket, hazug Jakabokat hizlaló rabszolgáikká — igen, hogy azt kérdezzük tőled, van-e benned vallásos öntudat, él-e benned keresztény önérték slüktei-e benned csak egy cseppnyi is a mártírok véréből? Ha van, akkor mi a názareti Jézus hitére apellálunk és az Ő nevében mondjuk neked, kelj föl.

Félre a kishitűséggel, el a tunyasággal, az anyamasszonyoskodással, keresztény testvéreink. A Jakabok átlépték a Rubikont. Alea jacta est. Nem volna méltó ez a keresztény társadalom arra a domináló, vezető szerepre, amit a városban és az egyházmegyében betölt, ha a fiaskót vallott undok merényletet vissza nem utasítaná, meg nem fenytene, meg nem torolná, azzal a komolysággal, lelkiismeretességgel és azzal a félelmetesen szilárd akaraterejével, amely nivóját megilleti és mindenkor jelmezni is szokta.

Valóban kifürkészhetetlenek a Gondviselés utai. Csak egy szikra kell, hogy holtaknak vélt tengereken egyszerre lángboroljon a nagyarányu tetterő. Végre ná-

„TISZÁNTÚL“ TÁROZÁJA.

A tenger csintalansága.

Egy negyedóra mulva azt vettük észre, hogy ami tengerjáró hajónk nagyon is könnyű játékszere a hullámoknak. Ugy játszottak vele, akár a lapdával. Én a magam részéről mód nélkül való gyönyörűséget találtam benne. Pláne mikor a gyöngébb szívűek nyugtalan tekintetét láttam. Aranyért se lehetett volna az ajkukról egy árva mosolyt kiváltani.

— Mi baja Nagysád? de kegyetlenül szomorú — kérdeztem az egyik hölgytől, a ki a szokottnál is ábrándosabb tekintetet vetett.

Rám nézett s a tekintetéből azt vettem ki, mintha szeretne valakit nyakonütni, ki nem méltányolja eléggé az ő különös hangulatát.

Tengeri betegség kéttéle van. Az egyik mikor magunknak kutyabajunk s módunkban van a többi szenvedőt vizsgálgatni. A másik pedig az, mikor az ember maga is nyögi a szenvedések purgatoriumi kinjait. Talán monda-

nom sem kell, hogy az előbbi hasonlíthatatlanul kellemesebb az utóbbinál.

Először az arcok válnak sápadtakká. A tavaszi piros rózsák, melyek rajta viritottak, rövidesen eltűnnek s nem marad hátra egyéb, mint őszi rózsza, fehér őszi rózsza. Vele majdnem egyidejűleg változnak át a fülek. Szinte átlátsz rajtuk. Az ajkak megkékülnek s kimondhatatlan világfájdalom üli meg a lelket. A tekintet savanyúsága pedig akkora, hogy az összes őszi uborkát eczet helyett azzal lehetne télire eltenni. Ha valaki kérdez valamit, legfeljebb ilyenforma a kérdése:

— Kérem meddig tart még ez az állapot. lesz szerencsénk a nyílt tenger gorombaságaihoz.

— Kérem, mondja meg a kapitány urnak, hogy állítsassá meg a hajót, ő olyan jó ember és olyan szép fiatal ember, hogy bizonyosan megteszi.

— Én nem merem neki megmondani, mert úgyse tenné meg. De ha nagysád szólna talán... Különben bocsánatot kérek — nagysád se szóljon neki semmit, mert oly keservesen

néz, hogy a legrafináltabb fantázia se képes a tekintetét mosoly számlájára írni.

— Igazán? Menjen innen kérem — s olyan tekintetet vetett rám, mintha egy cseppet se bánná, ha egy kicsit a tengerbe esném.

Rendkívül érdekes az is, hogy a veszedelem elején mindenkinek van valami mentő ideája

— Kérem, tessék a hajó közepére állani és balanszírozni. Ha a hajó jobbra-balra-előre-hátra billen, akkor mit csináljanak?

— Kérem akkor magával nem lehet okosan beszélni.

A másik azt ajánlja, hogy a hajó közepére kell menni a nagy kémény mellé, ott nekivetni a hátát s nem mozdulni addig, míg a hajó meg nem áll. A harmadik Hoffman cseppekkel kedveskedik, a mely cukorra cseppentve kimondhatatlanul biztos szer. A negyedik legpraktikusabb, mert minden eshetőségre, legfőképp pedig a halakra számítva, úgy jól lakik, a mennyire emberi tehetségei engedik.

Okosan is teszi, mert három óra alatt a

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. **Előnyös ruhabérlet-táblázattal** a cég szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a cég eddigi jó birneve is keszeskedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

szíves tudomására adja nagybecsült vevőink és a nagyérdemű közönségnek, hogy az őszi idényre a legújabb és legdivatosabb angol, skót és Homespon, valamint angol double mellénykülönlegességei megér-

lunk is elérkezett az a várva-várt pillanat, amelyben az apostolotód Prohászka püspök-emlegette alvó pimasznak a nyakára ütöttek. És most fölébredt. Hát lehet-e, szabad-e már most újra álomba merülni s tovább aludni? Elég rossz a hire ennek a keresztény alapokra föl-épült, de azoktól messzire eltolódott városnak a nagy Regnum Marianum hithű közvéleménye előtt. Hát, ha még most sem lépne a többi dicséretes példa nyomán a keresztény szocializmus kibontott lobogója alá! Nem alszunk tovább. És nem alkuszunk. És nem nyugszunk. Dolgozunk, harcolunk. S vagy győzünk, vagy elbukunk. Majd elválnak, ki vezeli ezt a várost és ezt az egyházmegyét. A kereszt-e, vagy a téglaszin lobogó!

Nézzetek szét, tekintetek körül az országban, hogy megfigyelhessétek mit művel ez a csorda, amióta a kormány istápolja. Ott van az elmúlt vasárnap. Pécselt, szent Mór püspök hírneves régi városában ugyancsak betolakodott szocialista kolompások, hivatlan jövevények revolverrel és közpörrel dolgoztak a maguk módja szerint törve-zuzva, rombolva mindenütt, kárt téve emberéletben, személy és vagyonbiztonságot veszélyeztetve. Hát ilyen banditák akarnak választói jogot? Bizony, a bakonyi haramiák előbb megérdemelték volna. És Lukács miniszter még azt mondja programbeszédében, hogy a kormány szocialis irányu politikájának jelszava — a szeretet. Köszönjük szépen. Látjuk.

Ki kell göngyölni azt a zászlót. Itt a kereszt vitézei vannak, akik az elvek tusájában csatába rohannak. Az önzetlen, ideális meggyőződés erejével, a hithűség

és keresztény világnézet csillogó, hódító vértetével. Az nem lehet, hogy a butaság, gyűlölet, gonoszság és szenny szegyenbélyegét falvak, városok és vármegyék homlokára üsse az intézőkörök erélytelenége folytán.

Halljátok-e a harci riadót, amely végigvonul az országon? A magyar földről, a magyar hazáról, az ősök hitéről s az unokák boldogulásáról van szó. Előre! Csatára keresztény testvéreink!

Föl hívó nép, itt az óra!
Zug a harcok riadója,
Itt a végső pillanat.
Szent hitünket megalázva,
Őseinket meggyalázva
Tör reánk egy szolgahad.
De mi nem hagyjuk hitünk.
Esküszünk, ó, esküszünk!

Fejérváry és Lányi.

Bécsből jelentik: Báró Fejérváry Géza miniszterelnököt és Lányi Bertalan igazságügy-minisztert a király Alfonz spanyol király megérkezése után ennek és kíséretének bemutatva francia nyelven s a spanyol király néhány lekötöző francia szó kíséretében kezét nyújtott Fejérvárynak és Lányinak, kik a spanyol király tiszteletére adandó diszebeden résztvettek, de a többi ünnepek alól felmentésüket kérték az uralkodótól, aki azt meg is adta.

Lobkovitz herceg visszavonulása.

Lobkovitz herceg visszavonulására vonatkozólag hírek kerültek forgalomba, amelyek arról szóltak, hogy visszavonulásának politikai okai voltak. A félhivatalos Bud. Tud. erre vonatkozóan illetékes helyről felhatalmazást kapott annak a kijelentésére, hogy Lobkovitz herceg visszavonulásának politikai oka nem volt; visszavonulása kizárólag azért történt, mert a herceg

egészségi állapota megrendült s nyugalomra van szüksége.

A politikai válság.

— A vasárnap eseményei. —

Apponyi és Wlassics Pécselt.

A baranyavármegyei függetlenségi és 48-as párt vasárnap délután tartotta szervezkedő nagygyűlését, ahova Apponyi Albert gróf és Wlassics Gyula, a pécsi kerület képviselőjének kíséretében leutaztak.

A szocialisták vérengzése.

A szocialisták néhány később érkező függetlenségipárti küldöttséget a pályaudvarhoz való közeledésben megakadályoztak, kövekkel dobáltak meg s botokkal támadtak rájuk.

A szocialisták revolvereiket is használták és ebben az óriási összecsapásban Kovács István szabómestert meglőtték, a golyó homlokán találta és nyakszirtjén jött ki. Életbenmaradásához kevés a remény. Ermszt József mészárosmesternek egy kődobással több fogát törték ki. A rablóbanda garázdálkodása következtében a rendőrkapitány telefon utján kért segítséget a katonaságtól. Az 52-ik gyalogezred két százada és a nyolczadik huszárezred egy százada meg is jelent. A honvédhuszárok sebes vágatásban közeledtek a pályaudvar felé, ahová már ekkor Apponyiékkel a vonat berobogott.

Apponyi egyenesen az első osztályu váróterembe ment, ahol a regdőrkapitány tudtára adta, hogy nem áll jól az életbiztonságról, ha a bevonulást megkezdi. Apponyi Albert gróf azonban elhatározta bevonulását a városba és a pályaudvar előtti térre ment ki. Amint ezt a szocialisták meglátták, iszonyu köveket és nehéz vasdarabokat kezdtek dobálni a pályá-

vasidegzetűek is valami fájdalmas melancholiával szívükben és — gyomrukban, oly busan néznek a parti sziklák felé, hogy a kő is szinte könnyekre fakad a láttukra.

Egyik-másik megpróbálja, hogy hátha a nóta segítene. Elkezd kornyikálni, de kompanista nem akad s elbicsaklik a hangja: eltörött a hegedű.

— Józsi, Józsi, mi bajod? mért nem akarsz szólni?

Bus tekintettel méri végig s vánszorog odébb, jobb helyet keresni, mert az előbbi sehogyan se felelt meg a gyomra kényelmének.

Voltak, a kik a vesződelőm legelején lefeküdtek s ki se mozdultak addig, míg a hajó meg nem állott. Átlag egy százalék meg is szabadult ezek közül a nagyobb bajtól, a többi azonban vagy előbb, vagy utóbb meghozta adóját a tengernek.

Az is bizonyos, hogy soha bőkezűbb adakozót nem lehet találni a tengeri jajban szenvedőknél. Csakugy dobálóznak a százásokkal.

— Odaadnám az összes pénzem, ha menekülni tudnék erről a hitvány hajóról.

— Én duplán megfizetném az egész utiköltséget. — Jaj a gyomrom!

— Én az összes vagyonomat se sajnálnám, a mi a takarékbán van.

— Bocsánat, ha szabad ezt ez indiszkrét kérdést megkoczkáztatnom — esett a szavába valamelyik még jókedvű társ — egyáltalán méltóztatik-e azon boldog halandók közé tartozni, kik takaréki pénztári könyvek tulajdonában vannak?

— Menjen maga javithatatlan. Várjon csak maga se mosolyog ám mindig. Jaj! bocsássanak — s szalad valamelyik biztosabb hely felé, a halak irányába.

Volt olyan, a ki sirógörcsöket kapott s folyton az édes mamája után zokogott, s majd megszakadt a szive, hogy még egyszer utoljára meg nem csókolhatja.

A másik pedig olyan volt, akár a halott s Hekuba volt neki az élet is, meg a halál is.

A hajó mozgása sokféle lehet — Mikor jobbról balra dühöng — az semmi. Legalább az én tapasztalataim szerint (másokról nem felelek.) A legveszedelmesebb a tenger akkor, mikor a hullám a hajó orrát emeli fel, hogy elülről hátra felé halad az emelkedés és aztán az esés, — tehát nem hajlás, hanem esés. Mintha az em. ennek minden porcikája érezné azt a kegyetlen sülyedést lefelé az alvilág irányába. Hát még mikor a hajó nyolczasokat csinál. Kezdi a hajó orrán elülről, balról s mikor az első mozdulat kétségbeejtett, átmegy a mozgás a hajó jobb hátulsó részére, akkor egy újabb hullám a hajó baloldalát kapja, hátulról fölemeli s végzi a nyomást a hajó orrán jobbról. Mikor elvégezte, következik a második, a harmadik, tizedik, századik in infinitum. Akkor aztán megjelennek a homlokokon a hideg verejtékcseppek stb. stb. A ki ezt is kibírja, az bátran mehet a kannibálok közé, a szerecsenkirály szakácsának kése bizonyosan nem fogja el a torkát.

A különböző disztelen állapotok lepingálására nem vállalkozom. Elég volt azt végigélni s elég az a tudat, hogy bátran eldallohatjuk erről is:

Felednék, felednék,
De nem tudlak feledni.

Mikor a madárhegyekhez értünk, oda voltam már én is s szemtanuk állítása szerint oly kimondhatatlanul savanyu arcot vágtam, a mely

okvetlenül vagy részvétre, vagy kaczagásra indította utitársaimat.

De ha testileg le voltam is hervadva s a gyöttelelem annyira előttem vett is rajtam, hogy bizonyos komoly pillanatokban még arra sem volt gondom, hogy csiptetőmet az orromról leemeljem annyira még sem tett tönkre a vihar, hogy összes benyomásaimról számot adni ne tudják.

A szél kajánul tombolt körülöttem s förtelmes kíváncsisággal megkeresett minden kis rést, a hol didergő tagjaimhoz férközhetett. Annyi erőm nem volt már, hogy a magammal hozott téli ruháimért az alsó helyiségekbe levánszoroghattam volna, így hát egy paplanba csavartam bele gyengéd termetemet s a földézetten ülve hol a székekbe, hol a padokba kapaszkodtam, mikor a hajó egy-egy nagyobb lendületbe jutott. Legkellemetlenebb pedig az volt, mikor a hullámok keresztülcsapkodtak a fedélzeten s hatványozták a didergés nyomoruságát.

Végignéztem s a körülményekhez képest gyönyörködtem is a madárhegyben, abban a különös és csodálatos sziklaóriásban, a mely az aljától a tetejéig hófehér madarak tanyája. Mikor közelébe értünk, hajónkon elsütötték az ágyukat. A sziklák zúgva, dübörögve verték vissza a dörrenést, a madarak pedig megriadva, sűrű csapatban egyszerre szárnyra kaptak. Mihez hasonlítsam? A téli táj jutott eszembe, mikor, sűrű nagy hópelyhek hullanak az égből s a napsugárban tánczolva, karikázva, szinte elfödik szemünk elől a kilátást. Ilyenforma képet nyújtott a madárhegy lakóinak sűrű tömege is.

Onnan még legalább három óra volt a Nordkap. Egy valószínűs örökkévalóság. De hát elértük azt is és vagy három óra hosszat nem ingott lábaink alatt a talaj.

udvar felé, amelyek azonban senkinek sem ártottak.

Bevonulás közben is több revolverlövés dördült el, amelyek azonban senkit sem sértett meg.

Több kődobást is irányoztak az érkezők felé. Apponyi kocsisát is megsebesítették. Egy kődobás Benyovszky Móricz gróf arcát érte, de a sérülés nem volt súlyosabb természetű.

A képviselők a szálló erkélyére vonultak, ahonnan elsőnek Apponyi Albert gróf intézett a rendkívül izgatott tömeghez néhány szót.

Ezután Wlassics Gyula beszélt. A rendtelenségekért a főispánt tette felelőssé, mint aki a megyében tanusított viselkedésével e zavargásokra felbátorodást adott.

Délután három órakor a Nádor-szálló előtti téren a választók még nagyobb számban sereglettek össze. A katonaság, úgy a huszárság, mint a gyalogság kivonult és helyet foglalt a térnek úgy a jobb-, mint a baloldali részén. A téren lehetett vagy ötvenezer ember.

A gyűlésen Benyovszky Móricz grótot választották meg baranyamegyei függetlenségi és 48-as párt elnökévé. Ajánlatára elnökül még megválasztották Jagicz Józsefet és Egry Bélát.

Apponyi beszél.

Megalakulás után Apponyi Albert gróf mondott teljes figyelemmel hallgatott, nagyszabású beszédet.

A válság — ugymond — abból keletkezett, hogy a nemzet azt követelte, hogy a hadsereg, amelyben fiai szolgálnak, magyar legyen. Akik a válság megoldására vállalkoztak, azt mondják, hogy ők a 48-as hagyományoknak újból való felvevői. Nézzük meg, kicsodák azok, akik a 48-as férfiak örökét magukra vállalták? Batthyány Lajos gróf helyén ott találjuk Fejérváry Géza bárót, Deák Ferencz helyén Lányi Bertalant, Szemere Bertalan helyén Kristóffy, Széchenyi István helyén Vörös Lászlót, Eötvös József báró helyén Lukács Györgyöt és Kossuth Lajos pénzügyminiszter helyén Fejérváryt (Abczug!) Talán igazam van akkor, amikor azt mondom, hogy valami tulságos szerénység ezeket az urakat nem bántja. Ezeknek politikai multjában nincs semmi, amely számukra bizalmat gerjesztene. Ott van közöttük a miniszterelnök, akinek multja császári urához hű szolgálatban tölt el, de arra, hogy a magyar nemzetet ő vezesse, az ő multjában semmi támpont nincs. (Felkiáltások a szociálisták részéről: Éljen az általános titkos választói jog!)

Az általános titkos választói jog fogalma három tényezőből áll. Még pedig abból, hogy legyen általános, abból, hogy legyen titkos és abból, hogy legyen jog. Már most, hogy ez így lesz-e vagy sem, azt még nem tudom. De hogy nem általános, azt már tudhatjuk abból, hogy a mostani 20 és 24 év közötti választókat a választó joguktól megfosztja és irni és olvasni tudáshoz köti a választó jogot a 24 éven felülieknél.

Tehát az általános szavazati jogról annyit tudunk, hogy nem általános, hogy nem jog. A többi: az titkos.

A szociálisták ismét zajongtak, a gyűlés nyugalmát megint megszárták.

Erre a tömegnek a templom felőli része, a Vasut-utca felőli része a szociálistáknak kisebb csapatait a tömegből kiverte és a szom-

szédos utcáig üldözte. Ismét közbelépett a katonaság és rendőrség, mire aztán a nyugalom helyreálltával Apponyi így folytatta beszédét:

Az a politika, amelyet hirdetünk, a 48-as hagyományoknak, nemzeti önállóságnak, szabadságnak, az alkotmány biztosításainak, a népjogok kiterjesztésének, a nép jólétének megszilárdítását célozza. S ezt ki is fogjuk vinni. Mi az alkotmány sáncaiba akarjuk bevinni a néptömegeket, de nem akarjuk, hogy az alkotmány romjain a fekete-sárga és vörös lobogó ölelkezése, a Gotterhalte és a Marcellaise együttes hangjaiból alkotott macskazene mellett a császári abszolútizmus és a nemzetközi forradalom üzhesse államellenes fajtanakodását. (Zajos derűtség.) Nemcsak én szólok önökhöz, hanem szól a mi távol levő vérünk, Kossuth Ferencz is, aki önöket arra kéri, hogy úgy mint eddig, tartsanak ki az alkotmányvédelemben a 48-as zászló alatt, amely nem akar forradalmat, hanem renddel párosult szabadságot, amely képviseli a királyhűséget és az alkotmányhoz való ragaszkodást. (Perczekig tartó éljenzés és taps.)

Vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta meg Vörös László kereskedelmi miniszter, a harmadik kerület haladó-párti képviselő-jelöltje programbeszédét Ó Budán a Korona-veodéglő disztermében nagy közönség előtt.

A főváros második kerületében két programbeszéd hangzott el. Az egyiket Lukács György dr közoktatásiügyi miniszter, a haladó-párt jelöltje, a másikat Németh Imre dr függetlenségi jelölt mondotta.

Lukács György dr kultuszminiszter hangoztatta a népoktatás gyakorlati és nemzeti szempontok szerint szükséges fejlesztését. Kimondandónak tartja az ingyenes népoktatást.

A középiskolák tekintetében a miniszter az egységes középiskola és a jogosítás egységének terveivel foglalkozott. A középiskolákban be kellene hozni a teljesen egyenlő törzstanítást, aminek üdvös hatását majd csak a minősítési törvény revíziója kapcsán lehet észlelni, melylyel szintén foglalkozni fog a kormány.

A felső oktatás terén a miniszter az egyetemi oktatás hívéül vallja magát, az 1848: XIX. t.-cz. által megállapított tanszabadság elvi alapján. Szükséges, hogy a közhivatalokra és egyéb minősítésekre szóló vizsgálatokat az egyetemi szervezettől függetlenítsük. Az egyetemen a tudomány ápolása legyen a fődolog, holott most többé-kevésbé az egyetemek tartják a minősítő vizsgálatokat s a tanulmányi rendet legfőbb részben az állam állapítja meg.

A miniszter ideálja az, hogy e tekintetben megtordított rend legyen: tartsa az állam a minősítő vizsgálatot, az egyetem pedig állapítsa meg a tanulmányi rendet. Kijelentésbe vette a miniszter a vidéken az egyetemen egyrangú főiskolák létesítését, bár nem valamennyi fakultással.

Rendezést igényel majd annak idején a budapesti egyetem jogi helyzete, első sorban oly irányban, hogy ez az egyetem csakis felekezeti jelleg nélküli állami intézet lehet.

Ezután az elméleti jog- és államtudományi államvizsgálatról és a jogi oktatásról, a katolikus autonomiáról, a kongruarendezésről, az 1848: XX. törvényzikk teljes végrehajtásáról, az izraeliták világi vonatkozású ügyeiben bizonyos magasabb rendű autonomiáról beszélt

Beszéde végén a tisztviselői kérdéssel foglalkozott.

A vizivárosi függetlenségi jelöltje, Németh Imre dr ügyvéd délután mondotta el programbeszédét a budai Vigadóban.

Altalánosán feltűnt, hogy a II. kerületben Fejérváry Géza báró nem vállalta a jelöltséget, noha a budaiak felkérésére készségesen fölolvasta a hosszú kormányprogramot.

Erre az a válasz, hogy a miniszterelnöknek ez idő szerint sem aktiv, sem passziv választói joga nincs.

A fővárosi II. kerület disszipenspárti jelöltje Ludvig János, pártjának és az országos disszipenspártnak egyetértésével, a jelöltségről visszalépett.

A jelvénykérdés szabályozása.

Bécsből jelentik: Vasárnap miniszteri értekezlet tartatott. Ezen az értekezleten megbeszélés tárgyává tettek azok a módosítások, amelyek szerint ő Felsége legmagasabb rendelete értelmében bizottság fog alakítani, a melynek feladata lesz első sorban a jelvénykérdésnek a mai közjogi viszonyoknak megfelelő szabályozásával foglalkozni.

A sztrájkról.

— Kikergetett botrányhősök. —

(Saját tudósításunk.) A nagyváradi Katholikus Legényegylet téli programja kezdettől fogva szálla volt a vörösek szemében. A maga imponáns méreteivel, előadóinak erkölcsi súlyával, tudományos készültségével, komoly egyéniségével megdöbbentette a Jakob helyi táborukat, amely mindjárt megérezte, hogy ezekkel az előadásokkal a szociálisták téli programja egyáltalán nem versenyképes. A kártyavár inogni kezdett. Látták, hogy itt baj lehet. Kirohantak tehát mindjárt megjelenésekor a program ellen egyik nagyváradi napilapban. Az egyesület vezetősége méltóságteljes nyugalommal utasította vissza a támadást. Az előadások, Popity János ügyvédjelölt-váltójogi fejtegetéseivel ma egy hete megkezdődtek.

Szombaton megindult a városban egy inczenfincz vörös ujságocska. Ugynevezett munkáslap. Semmi kedvünk hozzá, hogy ennek a gyatra tákolmányának, amelyet a Népszava stílusában találóan lehetne sajtakarónak nevezni, reklámot csináljunk s éppen azért badarságával nem foglalkozunk.

Annyit mégis meg kell említenünk erről a kis polosról, hogy többek közt különös passzióval utazott a legényegylet keresztényszociális tanfolyamára. Neki támadt Krüger Aladár dr ügyvédnek, lapunk segédszerkesztőjének, a ki a mult vasárnapra hirdetett előadást a sztrájkokról. Főmedvénye végén aztán hozzátette a zuglapocska, hogy — »különben az előadásokon érdeklődőket is szívesen látnak.« Ez volt a jelszó és fölbujtás a botrányra.

Mi történt ugyanis? Az egyesület tagjai élénk érdeklődéssel gyűltek össze a vasárnapi esti előadásra. Ezalatt azonban mintegy harmincz-harminczhat (és nem — mint a pletyka mondja — száz) szociálista is besompolygott nagy tisztességtudással.

Még az »Isten áldja a tisztas ipart« köszöntésre is ráfelelte egyik-másik farizeus, hogy — »Isten áldja«. Az egyesület azonban nyomban tisztában volt a helyzettel. Főlismerte a báránykakat. Udvariasan, magyaros vendégszeretettel fogadta a látogatókat, helyet kínált

nekik s még csak egy rossz szóval sem érintette az előkelő idegenekkel, hogy ott künn tágasabb. A tulnyomó számban egybegyűlt iparos ifjuság, több tekintélyes iparos és kereskedő családotul, bizonyos izgatott kíváncsisággal várta a fejleményeket.

Eközben öt óra lett s Krüger Aladár dr föllépett az emelvényre, hogy megkezdje nagyszabású előadását. Tekintettel a kedélyek izgatott várakozására, mindenekelőtt a vörös szócsovecske csipkelődéseire reflektált. Nagyön ötlelesen, ügyesen, általános derűtséget keltve, ami egyuttal a leglesújtóbb kritikája volt a zuglagnak. Azután rátért előadásának tulajdonképeni tárgyára. Az előadás a leghigadtabb és objektivebb keretek közt mozgott Népszerű modorban körül-belül ugyanazt közölte az előadó hallgatóságával, amit az idei év tavaszán az *Aquinói Szent Tamás-Társulatban* a fővárosban tudományos körök előtt oly szép sikerrel fejtegetett. Egy szó, egy hang nem volt benne provokativ jellegű.

Az előadás lényege abban csucosodott ki, hogy a sztrájk a mai gazdasági rendszerben *szükséges rossz*. Rámutatott az előadó arra a nagy gazdasági és erkölcsi romlásra, a mely a sztrájkok nyomában jár s a melylyel szemben a szociáldemokrata statisztika tévesen mutat rá az elért béremelkedésre, mert az a nagyobb bér nem marad a munkások zsebében. A nagyobb bért u. i. a munkaadók áthárítják rendelőkire, ezek ismét tovább, a termelők a fogyasztókra, a tisztviselők fizetésrendezés és drágasági pótlék alakjában az adózókra s a fogyasztók az adózók sorában ott van a munkás is, a ki egyszerűen a drágaságot fokozta s néhány ingyenélőnek adott uri ellátást, de a maga sorsát nem javította meg.

Egy hang: Megjavította!

Dr Krüger: Hát akkor miért sztrájkolnak minden évben újra? Azért, mert egyeseknek meg kell csinálniuk minden évben a maguk kis sztrájkjait, különben csakugyan fölöslegeseknek bizonyulnának.

Behatóan ismertette az előadó a sztrájk különböző fajait s a magyar törvényeknek a sztrájkra vonatkozó intézkedéseit. Különösen kimutatta, hogy az 1898. II. t.-cz. a munkást nem elnyomja, hanem megvédi s akiket sújt, azok a csalók, a hazugok, a gyilkolásra bujtoatók.

A sztrájkok okait 3 tényezőben találja a szerző. Egyik a társadalom erkölcsi züllése, az erkölcsi fegyelem meglazulása munkásnál és munkaadónál egyaránt. Másik a munkások sok jogos követelése, mint a munkásbiztosítás, tüzhelyvédelem, létminimum, fokozatos adórendszer, — gyermekek munkájának eltiltása, serdülők, nők munkájának, az éjszakai munkának korlátozása, telepítés, parcellázás, vasárnapi munkaszünet. Ezeket a követeléseket teljesíteni kell. Harmadik ok az izgatók létketlenkedése, a minek azzal kell véget vetni, hogy ne lehessen a szakegyleteknek gazdagon fizetett tisztviselője s hivatásos izgatója. Ha olyan önzetlen apostolok, mint aminőnek hirdetik magukat, dolgozzanak ingyen, érdek nélkül, mint ahogy mi dolgozunk a legényegyletben? (Óriási éljenzés.)

Előadását dr Krüger azzal fejezte be, hogy minden törvényhozási intézkedésnél többet ér, ha a munkás és munkaadó testvérét látja egymásban s szeretettel és igazsággal jár, mert hiszen testvérek vagyunk, gyermekei egyazon Örök Atyának.

Látni való az itt közlött vázlatból is, hogy ez az előadás tudományos vitatkozásra pompás kiindulópont lehet a maga kerekdedségével, tárgyilagosságával és komoly forrástanulmányával, de senkinek sem adhat okot botránkozásra és fölháborodásra. Ehhez persze az szükséges, hogy a hallgatóságban ne legyenek olyan ekszisztenciák, akiknek elemük és kenyerek a mindenáron való botrány. Miután

azonban az a harmincz, vagy harminczhat — *nemes*, aki a vörösek táborából a legényegyletbe tartott, mindenáron skandalumot akart, hát lett. A jámbor jövevények, a tisztelt vendégkoszoru, alig hogy az előadás lényegére tért az előadó, elkezdtek nevetlenkedni, amint ez más helyütt kellő kritika kíséretében olvasható. Miután egy vezércikkünk, mint a most hivatkozott közlemény is érdemük szerint kvalifikálja a botrányhősök viselkedését a vendégbarátság acczulverésével, fölösleges volna erre itt újból kiterjeszkedni.

Elég az ahhoz, hogy az előadást állandóan zavarta a vörös csoport, amelylyel szemben igazán példás és hihetetlenül bölcs önmérsékletet tanusított a házigazda, az egyesület, amely számbeli tulsúlyánál fogva, a szó fizikai értelmében izzé-porrá zuzhatta volna a bárdolatlan hetvenkedőket. Nem ez történt. Az egyesület új izgatója Mellau István, főreáliskolai hittanár az előadóval együtt annyira példátlanul figyelmes volt a betolakodott zajongókkal szemben, hogy fölszólitotta őket, legyenek csöndben az előadás alatt; utána — mint az előadó javasolta — a *legokosabbnak* megadja a szót. Valóban, ez még nyilvános politikai népgyűlésen is sok lett volna a türelemből és finomságból, annyival is inkább, miután ezekről a dolgokról ilyen elemeknek úgy sincs fogalmuk. Vaknak a színekről.

Mikor Krüger Aladár dr mindvégig élvezetes előadását kiváló önuralommal és irigylendően fegyelmezett idegekkel, állandóan a legnyugodtabb hanghordozással befejezte, csakugyan szólásra is kérésztört valaki. És megtörtént az a páratlan eset, hogy *katholikus egyesületi helyiségben*, egyenesen az emelvény fölött elhelyezett feszület irányában egy vörös munkászvezér kapott szót. Ugyan mit tett volna valamelyik szociálista szervezet hasonló körülmények között a betolakodott ellentétes nézetűekkel szemben. Bizonyára *kidobta* volna őket. És igazat is adtunk volna nekik. Az ilyen kvalifikálhatatlan föllépésre ez az igazi felelet. De a legényegylet nem adta meg. Annyira kuláns volt.

A — *szolnok* beszélt hetet-havat. Stílusában írva: — *szolnok szolnok*. Miután tücsköt-bogarat összehordott, anélkül, hogy dadogása bármi tekintetben a tárgyhöz szólott volna, az egyesületi tagok megunták a sok jót. Jelszó lett most a munkásdal ismert sora:

— *Türelmünk elfogyott.*

Mellau István megvonta az okvetetlenkedőtől a szót. A szociák erre üvöltöni, feleselni kezdtek és keleti módra jerikói lármát csaptak. Az izgalom elérte tetőpontját.

A legényegyleti ifjuságot már alig lehetett tartóztatni, hogy a magánlaksértőket otthonából ki ne verje. *Várady* István községi iskolai tanító aztán frappáns megoldással vetett véget a zenebonának. Fenyegető állást foglalt el az ordítókkal szemben és stentori hangon rájuk parancsolt, hogy *azonnal takarodjanak*. Jakabék nem mondatták kétszer s kivonultak a maguk nótája mellett.

— *Tiszta a levegő!* harsogott végig egyszerre a termen. Mellau István, Krüger Aladár dr és többen gyújtó beszédet intéztek az egyesületi tagokhoz. Egyszer csak fölzendült a *himnusz*, majd a *szózat* s a szivekben magasra csapott föl a hazafias öntudat, a lelkesedés lángja.

Az utcán összeverődött csöcselék később a hazatérő Krüger Aladár dr ellen tünte-

tést kísérelt meg, de persze itt is kudarcra ért az atyafiakat. Jókedvű lakodalmas emberek hintáját akarták megállítani, azt hitték Krüger Aladár dr ül benne. Azután a Katholikus Kör elé vonultak, hogy tüntessenek elene s egyuttal lapunk szerkesztőségét, mely tudvalevőleg ugyanebben az épületben van, hasonló jókkal tiszteljük meg. Kisded játékaikat itt is keresztül huzta a sors és a rendőrség, a mely hamarosan *csattanós* befejezéssel csinálta meg a finálét.

A harc tehát megindult. Így is van jól. Debuisset pridem. A jóságos Uristen így tudja jóra fordítani a rosszat. Azért hát az ő nevében — *előre!*

NAPRÓL-NAPRA.

Fütyülés és ordítás.

Vasárnap délután előadást tartott Krüger Aladár dr a nagyváradi Katholikus Legényegyletben a *sztrájkokról*. Egyik életrevaló száma volt ez azon komoly programnak, melyet lapok utján is közöltek s ezer külön lenyomatban is kézről-kézre adtak. Nagy érdeklődés mutatkozott már a délután folyamán az előadás iránt. Az egylet rendes és pártoló tagjai teljes számban felvonultak, sőt az ellentábor szakegyleteiből is bekéredzkedtek vagy *harminczöten*. Az egyletben barátságos fogadtatásban részesültek. Megkezdődött az előadás. Tudta mindenki, miről lesz szó. Tudhatták az ellentábor tagjai is, hogy itt keresztény *pártatlansággal* előadott igazságok fognak elhangzani. Tudhatták, hogy itt nem a szociáldemokrácia szemüvegén át fogják megvilágítani a sztrájk kérdését.

Miért jöttek tehát a keresztény világnézet hitvallóinak csöndes hajlékába? A keresztény világnézettel szemben akartak a magukénak kifejezést adni? Mi erre nem kértük fel őket, mert nem vagyunk rá kíváncsiak; de ők sem mondták ezt előre, különben gondolták volna, hogy azt mondjuk, kint tágasabb s jobban tüntethetnek odakint elveik mellett.

A mi elveinkhez s táborunkhoz való csatlakozásukat akarták tanusítani? Ezt úgy sem vártuk tőlük s így ezért is fölösleges volt előfáradniok.

Nincsenek talán előadóik, hogy a Katholikus Legényegyletbe jönnek lelkük tudásvágyának kielégítésére? Miért hirdettek akkor *munkástanfolyamot* Maxim Gorkijról, Hauptmann Gerhardról, Halbe Miksáról, Anatole Franceról, meg Bellamy, Cabet, Morvis Campanel, Hertzka Lothár-féle államregényekről?

Miért jöttek el hát a Katholikus Legényegyletbe, mikor soknak emberi formája is eltorzul a Katholikus Legényegylet nevének hallatára?

Ez a kérdés igazán sokáig talány maradt volna, ha a mi barátsággal fogadott vendégeink viselkedésükkel meg nem feleltek volna rá.

Mert nem állott meg bennük a szó. Már ugy vannak vele, hogy mikor a sztrájk törvények közül a munkásvédelemről volt szó, akkor még csak helyben hagyták az előadás folyását, de mikor más részről a munkaadók védelmét tartalmazó paragrafust olvasta az előadó, akkor *ordítottak*. Ez az az egyenlő mérték, melylyel önkelmék az osztó igazság nevében mérnek nekik minden jog, másnak minden kötelesség; nekik semmi kötelesség, másnak semmi jog!

Ezért kellett eljönni a gárdának, hogy ezt a gyönyörűes szociáldemokrata elvet hangoztassa a keresztény igazság elveivel szemben? Tudták azok az egyedek miért ordítanak? Dehogyan tudták, ők csak annyit tudtak, hogy nekik *nincs szabad akaratuk*, amint egyikük közbekiáltotta. No ha ez a gyümölcse a szociáldemokrata munkás tanfolyamnak, akkor ne hozza többet a Katholikus Legényegyletbe alakjait a vezetőség, *kösse otthonában jászolhoz* őket, ott nincs szabad akarat.

Igen, tudja meg ország-világ, hogy vannak Nagyváradon szakegyletek, melyekben arra nem tanítják meg tagjaikat, mi az *elemi tisztesség* hogyan kell *más házában viselkedni*.

De ez nem is csoda, mikor megbizottuknak sincs annyi vágott dohánya, hogy ha ők nem engednék meg egy kupola fölött levő, Mógen Dóved előtt gyaláznai Dávid csillagát, akkor ő se tegye ezt Krisztus keresztje alatt a keresztény világnézettel s Krisztus egyházával.

Valóban gyönyörű bemutatkozás volt ez a szociáldemokraták részéről, de éppen olyan hozzájuk méltó volt elvonulásuk is! Füttyölések sivitása és pokoli ordítás egyvelege hirdette a Marsaillesista hazátlanok csörtetését még a Hármast utcában is s tette figyelmissé a kivonuló rendőrséget is.

Ezek voltak ők, a hazátlan honfiak, kiknek eljárása valóban méltó — a rendőrség figyelmére, vagy — bizonyos kényszerubbonyra.

Az egylet pedig nem fog meghátrálni. Annál inkább folytatja komoly munkáját, mert közletről láthatja, kik ellen kell a tisztas ipart megvédenie. **M.**

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

November 14., 19., 21., 26., 28. Előadás a Katholikus Legényegyletben.

*** Uj káptalani helynök Kalocsán.** Mayer Béla dr szatmári püspökké történt ki nevezetése folytán a kalocsai főkáptalan a múlt szombaton, e hó 11-én *Boromisza* Tibor dr apátkanonokot választotta meg egyhangulag helynökévé.

*** Oknélküli aggodalom.** A városban sokaknak feltűnt, hogy a fő-utcai meg nem felelő aszfalt burkolat felszedett anyagát az új burkolásnál felhasználják. Utánna jártunk a dolognak, szakértőktől nyert információk szerint az eltört burkolat anyagot igenis felhasználják, de csak alsó, kötőrétegnek, ahova eddig bituminált kavicsot használtak. Erre a célra a feltört anyag még jobb, czélszerűbb, mert erősebb alapot ad. A felső aszfalt réteghez egy szemernyit sem használnak fel a régi burkolatból, de nem is használhatnák fel, mert az a kavics réteggel együtt lesz felbontva s a kavics keveréket pedig felső rétegbe éppen lehet behasználni.

*** A költségvetés a pénzügyi bizottságban.** Nagyvárad város 1906. évi költségvetése fokozottabb érdeklődést kelt, mint az előző években, mivel a főszámvevő úgy állította össze, hogy abban 10 százalék közköltő emelést javasol. Természetesen ez nagy recensust keltett a polgárság körében, annál inkább, mert a városi tisztviselők fizetésének kérdése is mielőbbi megoldásra vár s ez is csak újabb terheket ró a polgárokra. A város

pénzügyi szakbizottsága szerdán, november 15-én délután 3 órakor ülést tart, amelyen a költségvetést tárgyalják. Valószínű, hogy a szakbizottság utat és módot talál a közköltő-emelés eltüntetésére, vagy legalább is csökkentésére.

*** Előadás a Katholikus Legényegyletben.** Ma, kedden ismét lesz előadás a kath. Legényegyletben. Ez alkalommal *Várady* István tanító fog előadást tartani a természettani földrajz köréből. Az előadás este pontban negyed kilenc órakor kezdődik s azon csupán egyleti rendes és pártoló tagok valamint az ezek által igazolandó vendégek vehetnek részt.

*** Az árvaleányok kiképzése.** Szedla-rikné-Dudinszky Anna, a nagyváradai nőiparis-kola igazgató-tulajdonosnője igen életrevaló, szép irányú kérelmet intézett Nagyvárad városához. Kéri a tanácsot, hogy a városi árvaház leánynevelőit adja be a város a nőiparis-kolába, ahol ő teljesen ingyen kiképezi a legkülönbözőbb női kézi-munkákra, a szövészetől a varrásig. Ezáltal elérhető lenne az, hogy az árvaházból kikérülő leánykák megtudjanak a saját keresetükből tisztességesen élni s ne legyenek kiteve az elzúllásnak.

*** Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, Schönbrun Gusztáv szombaton este élete 40-ik évében a nagyváradai hegyen lévő lakásán elhunyt. Temetése tegnap, hétfőn délután nagy részvét mellett ment végbe.

*** A villamos vasut felülvizsgálata.** A kereskedelemügyi miniszter a nagyváradai villamos vasut építésének felügyeletével *Dubszky* Alfréd műszaki tanácsost bízta meg, aki tegnap Nagyváradon járt s megvizsgálta a villamos vasut építését. Bejárta a már megépített vonalakat s a munkálatokat a tervek szerint megfelelőknek találta.

*** Uj árvaház Nagyváradon.** Az izr. nőegylet Váralján a községi iskolával szemben leányárvaházat létesített s ennek ünnepes megnyitása vasárnap délelőtt ment végbe. Az ünnepség első része a város házában folyt le. Itt a nőegylet diszkozyulást tartott. Előkelő, több száz főre menő közönség töltötte meg a pad-sorokat. Sorában ott voltak a helybeli jótékony-egyesületek vezetői s a társadalmi élet számos kiváló tagja. A diszkozyulást özv. ifj. *Schvarcz* Abrahámné elnökön nyitotta meg, üdvözölve a megjelenteket. Ezután dr *Lányi* József titkár ismertette a leányárvaház megalapításának történetét. Kiemelte az egylet néhai elnökőjének, Berger Dánielnének az árvaház létesítése körül kifejtett tevékenységét s hálával emlékezett meg azokról, kiknek adományából az árvaház tényleg felépült. Utána *Gerő* Armin rendőrfőkapitány mondta el ünnepi beszédét. Vázolta a nagyváradai izraelita nőegylet működését s a város közönsége nevében köszönetét fejezte ki azon hölgyek iránt, akik az elnökővel válllvetve munkálkodtak a jótékony intézmény létesítéséért. Az elnökő köszönő szavai után dr *Sarkadi* Lajosné mondott csinos beszédet, méltatva az elnökőnek a nőegylet vezetése körül szerzett érdemeit, ki most töltötte be elnökőni működésének tizedik évét. *Mihelyi* Rózsika szép csokrot nyújtott át *Schvarcz* nének, kit a nőegylet tagjai még egy diszes albummal is leptek meg. A diszkozyulás ezzel véget ért s a közönség fogatokon az árvaházba vonult a felavatásra. Itt is, az egyszerű földszintes, de izléses és modern berendezésű leányárvaházban nagy s diszes közönség jelent meg. Az elnökő szavai után dr *Kecskeméti* Lipót főrabbi mondta a felavató beszédet, melyben az árvaház hiva-

tását fejtegette. Utána *Lukács* Gyuláné özv. ifj. *Schvarcz* Abrahámnét köszöntette. *Lukács* né beszéde közben leleplezték *Schvarcz* nének az árvaház termében elhelyezett arcképét. Ezután a közönség megtekintette az árvaházat, melybe hat árvaleánykát vettek fel egyelőre.

*** Vizhasználati jog egy gőzmalomnak.** A Moskovits Adolf és fiai cég az azon kérelemmel fordult Nagyvárad város polgármesteréhez, hogy gőzmalom részére a Pecsepatakából gőzcondensálásra vizet vehessenek ki, földalatti csatornán. A kulturmérnöki hivatal most terjesztette be szakvéleményét a kérelemre. A kulturmérnöki hivatal nem véleményezi a kérelem teljesítését, mert a Pecsepatak rendezése a közeljövőben keresztül lesz vive s a város belterületén zárt csatorna lesz építve. Ennek elkészítése után a gyár által kért vizmü ügysem felelne meg a czélnak s át kellene alakítani.

*** Jogászok matinéja.** Vasárnap délután hat órakor a jogakadémia ifjusága szépen sikerült matinét rendezett. A matiné a főgimnázium disztermében volt megtartva előkelő közönség előtt. A matiné minden pontját a legnagyobb érdeklődéssel élvezte a közönség. A tárgysorozat negyedik pontja volt a matiné fénypontja. *Bary* Olga urleány a »Meglepetés« című monológot adta elő, melylyel valóban meglepte a közönséget, úgy hogy kedves előadásáért valósággal ünnepezték. A matiné *Majos* Jenő elnök nyitotta meg. A megnyitó beszédet követte »A vén cigány« című melodráma, melyet *Lukács* Béla szavalt s zongorán kísérte *Suhajda* Béla. Majd egy igen érdekes felolvasás következett. *Péterffy* Elemér »A leánykérés és lakodalmi szokások a különböző népeknél« címmel. A felolvasás után következett, mint már említettük *Bary* Olga kedvesen előadott monologia. Ezt követte, lapunk egyik versirő barátja, *Sebestyén* Gyula költeményei, melyeket *Fekete* Ferencz olvasott fel nagy tetszésére a jelenvoltaknak. Az utolsó pont volt *Mezey* Gyula tárogató játéka. Kurucz dalaival elbűvölte a közönséget s a régi időkől hozott fel emlékeket. *Mezey* játékát, melylyel már másutt is volt szives gyönyörködtetni a közönséget, mint akkor, úgy most is tapsokkal fogadták. Előmozdította e játékot *Suhajda* Béla kellemes zongora kísérete. A fényesen sikerült matiné az akadémia bájos vendége, *Bary* Olga éltetésével ért véget.

*** Kutatnak egy akta után.** A belügy-miniszteriumhoz a kassai r. kath. temetkezési egylet már régebben benyújtotta módosított alapszabályait. Az akták azonban a miniszteriumban eltévedtek. Azt hiszik, hogy talán elküldötték valamely más törvényhatósághoz. Most aztán leirtak minden városhoz, hogy kutatassák az elveszett aktákat. A belügyminiszter tegnap Nagy-Várad városát is megkereste ez irányban.

*** Nagybeteg gyilkos.** *Finta* Sándor az ismert rablógyilkossági kísérlet miatt elítélt bűnös, nagybetegen fekszik a Biharmegyei kórházban. A gyilkos mellett állandóan egy börtönőr van. A bűnös egészségét az eddig eltöltött börtönélet viselte meg, annyira, hogy kórházba kellett szállítani.

*** Időjelzés.** A magy. kir. központi meteorológiai intézet időjelzése november 14-ére: változékony, enyhe, sok helyütt csapadék.

VALÓDI

keletigyöngy nyakék; 4 sor, 25 gramm súlyu, jutányosan eladó. Czim a kiadóban megtudható.

x Ruhabeszerezésre ajánljuk az uri közönség szíves figyelmébe **Lebovits és Weisz** angol uri-divat szabó cégét *Nagyvárad, Fő-utca*, Orsolya-zárda-épület.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: Tell Vilmos. B.
Szerda: Drótos tót. C.
Csütörtök: Pesti nők, (ujdonság.) A. délután ifjúsági előadás Tell Vilmos.
Péntek: Pesti nők. B.
Szombat: Pesti nők, C.
Vasárnap d. u. Michu leányok, este A Szobaleány.

Vasárnapi előadások.

Két régi darabot ujtottak fel vasárnap a színházban Tóth Edének »Falu rossza« című népszínművét és Owen Hall Gésáit.

Az előbbi kevésbé sikeresen, mint az utóbbit. A czimszerepet (Göndör) *Székely* játszotta és játéka kifogástalan volt, dalait szívhezszólóan, érzéssel énekelte, csak piano részleteknél nem tudta eléggé mérsékelni hatalmas hangját; *Bodnárban* (Feledy) a jó igazi magyar embert, falusi bírót, aggódó és jószívű apát látta a közönség a színpadon. *Bérczi* (Gonosz) szerfölött ügyes játékaival, maszkjával és ötleteivel mulattatta a telt házat. *Bárdos* (Finom R.) is többször aratott tapsot énekével, csak a gixkert felejthette volna ki énekéből a második felvonásban. Kisebb szerep jutott *Palásthy-nak* és *Hajnalnak*, kik ezt is, mint mindig, ügyesen dolgozták ki. Sokat rontott azonban a sikeren a kicsi, fogyatékos összjáték.

A Gésák jobban sikerült. Legtöbb derűséget fakasztott *Palásthy* (Vun-chi). Nagy sikere az ő művészi tehetségének fényes tanujele. Csak úgy rengett a színház a nevetéstől, ha már csak megjelent a színpadon. Ügyes kupléival pedig annyira megnyerte a közönség tetszését, hogy vége-hossza nem akart lenni a kihívásoknak.

Emelte az előadás sikerét *Bérczi* Gyula komikus játéka is (marquis), továbbá *Székely*, *Bárdos* Irma, *Gerlaky* Hermin, utóbbiak énekkükel és ügyes tánczokkal egyaránt.

A rendezés *Palásthy* ügyes és izléses munkája volt.

Tell Vilmos. Évekóta nem látott klaszikus remekművet elevenitenek fel ma este a szigligeti színházban, Schiller világhírű színműve »*Tell Vilmos*« kerül ma előadásra, élvezetes estét szerezve a komoly drámai művészet híveinek, a kik a nagyváradai publikumban sokan vannak. A czimszerepet *Peterdy* Sándor játssza el, mellette a teljes drámai személyzet buzgólkodik a sikerért. A darab csütörtökön délután ifjúsági előadásként megismétlődik.

Drótos tót — Pesti nők. Lehár muzikája hangzik a színházban a hét második felén át. Holnap a »*Drótos tót*« kerül előadásra, csütörtökön pedig a »*Pesti nők*« nagyszabású ujdonságot mutatják be. Az operett Budapesten óriási sikert aratott. Bécsben több százszor adták állandóan tetszés mellett.

MULATSÁG.

Jogászok tánczestélye. A nagyváradai jogakadémia ifjúsága a Segélyegyesülete javára

ma tartja tánczestélyét a Zöldfa szálló nagytermében. A tánczestély iránt városunk intelligenciájában a szokásos nagy érdeklődés már hetekkel előbb mutatkozott és bizonyára fényes sikerülté fogja tenni a tánczestélyt.

NYILTTÉR.

Osztálysorsjegyet

* csakis *

KISS DÁVID és TÁRSA

főelárusító-czégénél

Nagyvárad, Fő-utca 5. szám alatt vásároljunk.
XVII. játék I. osztályának
huzása november 23—24-én.

TÖRT SZÁMOK

TANITÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon-, ebédlő-, háló- és
fürdőberendezések, valamint minden-
nemű tűkőr-, réz- és vasbutorok a
lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg-
szébb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelettel készülnek
minden e szakmába vágó **asztalos, kár-
pitos** és **diszító** stb. munkák, **javi-
tások** a legjutányosabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

TÁVIRATOK.

A válság.

Budapest, nov. 13. (Saját tud. táv.)
A kormány napjai, úgy látszik, Bécsben is meg vannak számlálva. Jól értesült politikai körökben ugyanis hire jár, hogy a császárvárosban biztosra vették az illetékes faktorok a reaktivált kormány diadalmos előnyomulását. Most, hogy száználmas vergődése nyilvánvaló, elvesztették minden beléje helyezett reményüket. Bécs és a kormány között beállott a szakadás. Ugy annyira, hogy *december 19-én* már nem is lesz helyén a mostani kormány. Addigra már új kormány fog jönni, még pedig, miután *komoly politikus* erre az éppenséggel nem megtisztelő szerepre sehogy sem vállalkozik a diplomáciai karból.

Ujabb körrendelet.

A belügyminiszter már megint megerezett egy körrendeletet. Ezuttal az ujonczjutalék tárgyában. Fölszólítja a megyei és városi törvényhatóságokat, hogy *hadköteles tisztviselőik névjegyzékét* haladéktalanul terjesszék föl, legkésőbb *december 15-ig.*

Ha mulasztást követnek el a törvényhatóságok, az alispánt és a polgármestert terheli a felelősség.

Kristóffy reménykedik.

Szemben a halálharang kongásával s egy budapesti hírlapnak a kormány lemondásának beadásáról szóló erősen plauzibilis hírével Kristóffy a vérmes remények hangján nyilatkozott egy ujságíró előtt.

— Audienciánk, mondotta a belügyér, pusztán informatív jellegű volt. A kormány megmarad a helyén és mi harcolunk tovább... Ha elő is fordulnak nehézségek, ezek muló természetűek. Így a nagy *Kristó.* No, csak reménykedjék.

Apponyi és Kossuth.

Apponyi ma délelőtt Budapestre érkezett. Fölkereste lakásán a még mindig gyöngélkedő *Kossuth* Ferenczet, kivel megbeszélték a *pécsi eseményeket*, majd a helyzetről tanácskoztak.

Installáció.

Pallavicini Alfréd örgróf értesítette Dókus Gyula zemplénavarmegyei alispánt hogy installációját e hó 20-án kívánja megtartani, az alispán tehát akkorra hívja össze a közgyűlést. Dókus a közgyűlés egybehívását *megtagadta.*

A Teleky-család.

A Teleky grófok családjának többségét *Teleky* László gróf, az új kolozsmegyei és kolozsvári főispán hazafiattan vállalkozása nagyon fölháborította. Brasóban családi tanács lesz, amelyen rosszaságuknak adnak kifejezést a családtagok s az évi 4000 korona járulékot megvonják a főispántól.

Kosár.

Szegszárdról jelentik, hogy *Simontsits* Elemér Tolnavarmegye főjegyzője, akit

főispáni székkal kínáltak meg, nem kéri a dicsőségből.

Az egyetemi ifjak.

A budapesti egyetemi ifjuság mozgalmat indít Melha Armand érdekében.

A zágrábi diákok vadul tüntettek a magyarbarát képviselők ellen. Ablakaikat bevették. Nagy verekedés volt. 1 halalos, sok súlyos sebesülés történt.

A házelnök.

Justh Gyula a fővárosba érkezett. Hivatali belügyeket intéz, holnap ismét elutazik a fővárosból.

Fazekas diszpolgár.

Kiskunlaczháza diszpolgárává választotta Fazekas Ágoston pestmegyei főjegyzőt.

Elhunyt táblaelnök.

Budapest, nov. 13. (Saját tud. táv.)
Bernáth Elemér a debreczeni királyi ítélőtábla elnöke, zsinati képviselő 60 éves korában elhunyt.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 nov. 13-án.	
Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék 4—%	95.75
Magyar koronajárdék 3½%	86.55
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.25
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcson	2.18
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcson	160.—
Osztrák járdék papirban	100.—
Osztrák járdék ezüstben	100.70
Osztrák járdék aranyban	119.—
Osztrák korona járdék	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek	1.60
Osztrák-magyar bankrészevény	16.35
Magyar hitelbank részvény	782.75
Osztrák hitelbank intézeti részvény	673.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	671.75
20 frankos arany (Napolendor)	19.12
Német birodalmi márka	117.62
London vista	248.17
Páris vista	95.47
20 márkás arany	23.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. V U C S K I C S G Y U L A.

Megnyilt a Könyvkirály

Fő-utcza és Szaniszló-u. sarkán, (Stern-palota.)

100,000 kötet könyv az irodalom minden ágából.

Bámulatos olcsó árak!

Könyvek 5 krajczártól feljebb!

Szabad bemenet, — bárki megtekintheti.

Több ezer kötetből álló kath. theologiai könyvtár. 1362

A gazdaközönség figyelmébe!

Tisztelettel hozom tudomására, hogy hazai

gácsi pokrócz-gyártmányaink

egyedüli eladásával Biharmegye számára

SPITZER TESTVÉREK nagyvárad kereshedő-czég van megbizva.

Midőn a t. gazdaközönség figyelmét e páratlan jó, tartós hazai pokróczokra felhívjuk, figyelmeztetni bátorkodunk, hogy

valódi jó gácsi-pokrócz

másnál, mint nevezett czégnél nem kapható és kérjük rendeléseivel közvetlen a SPITZER-czéghez fordulni, ha megbízható és jó tartósságu pokróczokat kíván beszerezni. Az árak ugyanazok mint budapesti főraktárunkban.

Gács, 1905. november hó.

Tisztelettel:

Gácsi gyapjuszövet és posztógyár.

**Lópokróczok darabja 1 frttól kezdve.
Szőnyegekbenl praktikus, jó minőségek 25 krtól kezdve.**

4⁰-os Magyar koronajárdék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

költségmentesen beváltja a

Biharmegyei kereskedelmi- ipar- és terményhitelbank Nagyvárad, Teleki-utcza.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város részére 1906. évre szükséges 869 km. jég beszállításának biztosítása céljából f. évi november hó 30-ik napjának d. előtt 10 órakor a városház bizottsági termében nyilvános árlejtés fog tartatni.

Ajánlatot szóval vagy írásban köbméterenkinti egységár felajánlása mellett lehet tenni, mely egységárban a jég termelési, vágási, felrakási, beszállítási, lerakási, bezuzási és beraktározási költségei is bentfoglaltatnak, úgy hogy vállalkozó a teljesen beraktározott jégért a köbméterenkinti egységárnál többet semmiféle címen nem követelhet a várostól.

Szóbeli ajánlattevők az árlejtési feltételeket annak elismeréséül, hogy azokat ismerik s magukra nézve kötelezőknek elfogadják, az ár-

lejtés megkezdése előtt aláírni kötelesek: zárt ajánlatot tevők pedig ezen körülményt ajánlatokban kötelesek világosan kitenni.

Bánatpénzül egyszáz korona teendő le, mely összeget szóbeli ajánlattevők az árlejtés megkezdése előtt kötelesek alulirott kezeihez lefizetni: zárt ajánlatot tevők részéről pedig az ajánlathoz melléklendő.

Zárt ajánlatok csak a fent kitett határidőig adhatók be.

Az árlejtési feltételek alulirott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad, 1905. évi november hó 7-én.

Komlóssy József

tanácsnok, mint az árverési
küldöttség elnöke.

4⁰-os Magyar koronajárdék

december hó 1-én esedékes szelvényeit

már november hó 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Biharmegyei Takarékpénztár.

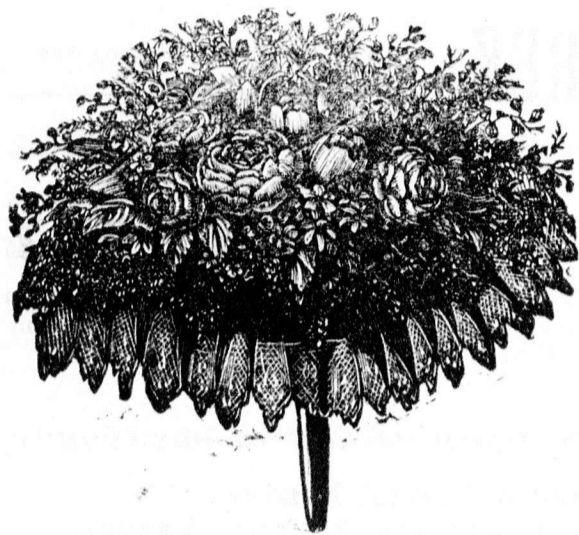
Legnagyobb kereskedelmi- és műkertészet az országban
a nagyvárad-velencei

Műkertészeti- és rózsatelep.

Kertészeti-telep:
NAGYVÁRAD-VELENCZE, 194. SZÁM
Helyi és megyei telefon összeköttetés

Sürgöny-czim:
Műkertészeti-telep Nagyvárad.

Virág-csarnok:
NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA (Bazár-épület.)
Telefon összeköttetés.

CSOKROK

menyasszonyi, koszoruleányi, báli vagy bármely alkalmi szép berlini papírtartóval 1 forinttól 3 forintig — Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig. — Csokrok a legfinomabb kivitelben, finom selyemtartókban, 8 forinttól 12 forintig, rózsza és Caméliákból, ami azelőtt 15 fttől egész 20 forintba került. — Csokrok a legnagyobb mintájuk, legujabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 forintig, ami azelőtt 40 forintba került. **Élő virágokból:** Koszoruk: igen szép, tartós zöldek és szép virágokból diszitve 1—3 forintig. — Babérkoszoruk: ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból diszitve 2—5—10 forintig. — Ficus és Magnolia koszoruk: a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfinomabb virágok és palmlombokkal diszitve, szalag és aranyfelirással 10—25 forintig, ami azelőtt 35—40 frtba került. A fentirt összes kertészeti tárgyak művirágból 20%-al olcsóbban készíttetnek.

Szöllő-oltványok:

Sima zöld oltvány Riparia portáliston, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 5 forint, 1000 darab 45 forint; a legkiválóbb csemegefajok 100 darab 8 forint. 1000 75 forint igen erős szép gyökeres 2 éves Riparia portálistra nemesítve, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 12 frt. 1000 darab 100 forint. Csemege és lugos fajok, a legkiválóbb fajokból 100 drb. 16 frt. európai gyökeres borfajok 100 drb. 1 frt; csemege fajok 100 drb. 2 frt; 2 millió Riparia portalis sima I-ső osztályu 100 drb. 1 frt 20 kr., 1000 darab 10 frt II-od osztályu 100 drb. 60 kr. 1000 drb. 4 frt.; gyökeres I-ső osztályu 100 drb. 20 frt, II-od osztályu 100 drb. 12 frt. Riparia, Solonis és Monticola ugyancsak oly árban, mint a portalis.

Egyéb kertészeti cikkekről, valamint szőlő-oltványokról faj és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál, kiváló tisztelettel

Farkas József kereskedelmi műkertészete Nagy-Váradon.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.

A t. vevőközönséghez.

Aki kevés költséggel akar szép és legujabb divatu női és gyermek felöltöket, ruhakelmét, vásznat és fehérneműt, szőnyeget, függönyt pokrőczokat és több e szakmába vágó cikkeket előnyös fizetési feltételek mellett vásárolni, látogassa meg a solid árakban elismert

Wallerstein Fülöp Fiai cég

nagyáruházát, Nagyvárad, Bémer-tér (a színházzal szemben.)

a hol folytonos **alkalmi vételek** által sokféle különlegességek kerülnek eladásra.

A többek között most lettek véve nagy mennyiségben **sima, divatos színű selymek,** melyeket már 1 koronától kezdve árusítunk.

Továbbá **nagymennyiségű 120 csm. széles téli szövetek métere 40 kr-tól.**

10.000 gombolyék legszebb színekben, **selyem pamut 14 kr.**

Tenisz barchetek jó minőségű és jó mosó 80 csm. széles 16 krajczár.

Nagy választék bélés és rövidárakban.

Becsés megrendelését kérve vagyunk

kiváló tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Egy bösendorfi zongora eladó.

Wallerstein Fülöp Fiai Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár.